

<https://doi.org/10.31891/2307-5740-2025-346-5-56>

УДК: 005.21:658.011.4:330.15

ВОВК Микола

Полтавський державний аграрний університет

<https://orcid.org/0000-0001-8173-0918>e-mail: mykola.vovk@pdau.edu.ua**БОНДАРЕНКО Юрій**

Полтавський державний аграрний університет

<https://orcid.org/0009-0007-9594-3763>e-mail: yurii.bondarenko@st.pdau.edu.ua**ГОНТОВИЙ Денис**

Полтавський державний аграрний університет

<https://orcid.org/0009-0005-8348-9685>e-mail: denys.hontovyi@st.pdau.edu.ua**ДЕНИСЕНКО Сергій**

Полтавський державний аграрний університет

<https://orcid.org/0009-0007-0086-6663>e-mail: serhii.denysenko@st.pdau.edu.ua

ЛІДЕРСТВО, СТАЛИЙ РОЗВИТОК Й СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМ БІЗНЕСОМ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДЛЯ СТАРТАПІВ

У статті досліджено взаємозв'язок лідерства, сталого розвитку та стратегічного управління в інноваційному бізнесі. Обґрунтовано, що саме ці складові формують основу ефективності сучасних стартапів, які стають рушійною силою відновлення економіки України та її інтеграції у глобальне інноваційне середовище. Визначено, що лідер нового типу не лише управлінець, а й стратег, наставник і комунікатор, який здатний об'єднати команду навколо спільних цілей і цінностей. У статті розглянуто ключові якості лідера стартапу, серед яких стратегічне мислення, гнучкість, комунікаційна компетентність і готовність до ризику. Проаналізовано особливості функціонування стартапів в умовах невизначеності, визначено головні виклики стратегічного управління, зокрема економічні, технологічні, соціальні та екологічні. Висвітлено роль сталого розвитку як базового елемента інноваційної стратегії. Запропоновано напрями формування сталих інноваційних стратегій: впровадження ESG-підходів, розвиток партнерств, інвестиції в людський капітал, цифровізація управлінських процесів. Результати дослідження поглиблюють теоретичні засади стратегічного управління інноваційним бізнесом і мають прикладне значення для формування ефективних моделей розвитку стартапів в Україні.

Ключові слова: стратегічне управління, сталий розвиток, лідерство, інновації, стартапи.

VOVK Mykola, BONDARENKO Yurii, HONTOVYI Denys, DENYSENKO Serhii

Poltava State Agrarian University

LEADERSHIP, SUSTAINABLE DEVELOPMENT AND STRATEGIC MANAGEMENT OF INNOVATIVE BUSINESS: CHALLENGES AND PROSPECTS FOR STARTUPS

The article investigates the interrelation between leadership, sustainable development, and strategic management in innovative business, emphasizing their decisive role in shaping the competitiveness and long-term stability of startups. It is substantiated that in the modern globalized economy, startups serve as key drivers of innovation, technological progress, and digital transformation. Their success increasingly depends on the ability of leaders to combine strategic vision with social responsibility, adaptability, and innovative thinking. Leadership is viewed as a multidimensional phenomenon that integrates strategic foresight, communication competence, and the ability to inspire teams to achieve shared goals. The paper highlights that an effective startup leader acts not only as a manager but also as a visionary, mentor, and motivator capable of building an organizational culture that supports creativity and sustainability. Particular attention is paid to the importance of emotional intelligence, empathy, and ethical decision-making in strengthening trust and cohesion within startup teams. The study analyzes the main challenges facing innovative enterprises, including financial constraints, market uncertainty, rapid technological change, and the growing need for environmental and social accountability. It is demonstrated that integrating the principles of sustainable development and ESG (Environmental, Social, Governance) management into startup strategies enhances resilience, reduces operational risks, and contributes to building a positive corporate reputation. The article proposes strategic directions for strengthening startups' innovative capacity: digital transformation of management processes, partnership development within innovation ecosystems, investment in human capital, and formation of sustainable business models focused on long-term value creation. The research results expand the theoretical foundations of strategic management in innovative entrepreneurship and offer practical tools for improving startup performance in dynamic and uncertain business environments.

Keywords: leadership, sustainable development, strategic management, startups, innovation

Стаття надійшла до редакції / Received 22.09.2025

Прийнята до друку / Accepted 13.10.2025

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

У сучасних умовах глобальної турбулентності, цифровізації економіки та активного розвитку інноваційних екосистем питання ефективного стратегічного управління стартапами набуває особливої

актуальності. Стартапи є рушійною силою технологічних зрушень і джерелом нових бізнес-моделей, однак водночас вони стикаються з високими ризиками, нестачею ресурсів і невизначеністю зовнішнього середовища. За таких умов ключову роль відіграє лідерство, яке забезпечує формування бачення, згуртування команди, управління змінами й розвиток інноваційного потенціалу. Одночасно сучасні екологічні, соціальні та економічні виклики вимагають орієнтації стартапів на принципи сталого розвитку, що поєднують економічну ефективність із соціальною відповідальністю та екологічною збалансованістю. Тому дослідження взаємозв'язку між лідерством, сталим розвитком і стратегічним управлінням інноваційним бізнесом є надзвичайно важливим як у науковому, так і практичному вимірі, оскільки воно дозволяє визначити нові підходи до підвищення життєздатності й конкурентоспроможності стартапів у сучасному економічному середовищі.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Проблематика стратегічного управління інноваційними підприємствами, зокрема стартапами та питання сталого розвитку підприємств і корпоративної соціальної відповідальності розглядають у своїх дослідженнях В. Кифяк, М. Рибак, Ю. Боговяленська, О. Чернявська, Л. Гнипа-Черневецька, В. Чжицєнь, О. Копилук, Н. Міценко, О. Музичка, С. Пилипенко, О. Мануйлов, в яких вивизначають взаємозалежність між бізнес-ефективністю й соціальною користю та аналізують адаптацію принципів сталого розвитку до умов національної економіки й роль інновацій у забезпеченні стійкості підприємств. Водночас усе більшої уваги у дослідженнях приділяється питанням стратегічного управління інноваційними стартапами де пропонують практичні моделі розроблення інноваційних стратегій і створення ціннісних пропозицій у високотехнологічних галузях. Однак у більшості робіт зазначені компоненти досліджуються окремо, без комплексного підходу до їх взаємозв'язку.

ВИДІЛЕННЯ НЕВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ, КОТРИМ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ СТАТТЯ

Попри значну кількість наукових праць, присвячених питанням лідерства, сталого розвитку та стратегічного управління, недостатньо дослідженими залишаються аспекти їх комплексної інтеграції в управлінні стартапами. Сучасні дослідження фокусуються переважно на окремих складових: інноваційності, соціальній відповідальності чи бізнес-моделюванні, проте практичні механізми поєднання лідерських компетенцій, принципів сталості та стратегічного менеджменту в діяльності стартапів залишаються фрагментарними. Тому дана стаття спрямована на розроблення концептуальних засад стратегічного управління інноваційним бізнесом через призму лідерства та сталого розвитку, що дозволить запропонувати нові підходи до підвищення адаптивності й конкурентоспроможності стартапів у динамічному ринковому середовищі.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є дослідження взаємозв'язку лідерства, сталого розвитку та стратегічного управління в інноваційному бізнесі, визначення викликів і перспектив, які постають перед сучасними стартапами в процесі становлення й масштабування.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

В умовах сучасної України підтримка та розвиток стартап-індустрії виступає стратегічним напрямом державної політики та безпосередньо впливає на стійкість й конкурентоспроможність національної економіки. Стартапи відіграють особливо важливу роль саме у післявоєнній відбудові через створення нових робочих місць для молодих фахівців та ветеранів, впровадження високотехнологічних рішень які стосуватимуться ІТ сфери, аграрного сектору, енергетики й оборонних технологій, залученні іноземних інвестицій та інтеграції у світову економіку через міжнародні партнерства й участь у технологічних альянсах, формуванні інноваційно-інвестиційних засад економічного розвитку й загалом у стимулюванні технологічного підприємництва та підвищенні ділової активності населення. Отже, стартапи мають стати фундаментом нової економіки України, побудованої на інноваціях, знаннях та технологіях а їх підтримка повинна бути одним із ключових пріоритетів держави, бізнесу та освітнього середовища.

Нині немає єдиного підходу до визначення поняття «стартап» оскільки вони відрізняються за масштабом діяльності, формою власності, ступенем інноваційності, джерелами фінансування та загалом мають динамічну природу.

Визначення «стартап» походить від англійського слова «start-up» і в загальному розумінні означає новостворену компанію, фірму або проект, що функціонує відносно нетривалий час. Такі підприємства ще не мають усталеної історії зростання, ділової репутації чи стабільних конкурентних переваг, тому їх діяльність зазвичай пов'язана з підвищеним рівнем ризику у взаєминах із партнерами та інвесторами [1].

Науковці та економісти визначають стартап як новостворене підприємство, орієнтоване на розробку та впровадження інноваційного продукту або послуги з високим потенціалом масштабування. Проте у законодавстві України це поняття ще не закріплене чітко, що створює певні труднощі для державної підтримки таких ініціатив [2].

Поняття «стартап» дуже багатогранне та має багато особливостей (рис. 1).

інноваційність	→ стартапи спрямовані на створення інноваційного, нового продукту або послуги, з використанням для цього інноваційних технологій або підходів
тимчасовість існування	→ стартап через певний час свого функціонування або перестає існувати, або успішно перетворюється на повноцінне підприємство
високий інтелектуальний потенціал	→ для створення інноваційних продуктів потрібен високий інтелектуальний потенціал засновників та команди стартапу
ризикованість	→ стартапи мають дуже багато ризиків на своєму шляху, більше, ніж будь-яка інша форма ведення бізнесу, і розвиваються в умовах повної невизначеності, особливо на початку свого існування
масштабованість	→ стартапи впродовж свого становлення та розвитку шукають бізнес-модель для успішного масштабування, яка дозволить ефективно розширити їхню діяльність і охопити якомога більшу частку вже існуючого ринку, або створити новий ринок
швидкий розвиток	→ стартапи розвиваються дуже швидко, розроблення інноваційного продукту відбувається вже на перших стадіях життєвого циклу стартапу
орієнтація на зростання	→ стартаперів, цікавить власне розвиток і зростання стартапу, а не прибутки
мінімальні капіталовкладення	→ стартапи запускаються з мінімальними капіталовкладеннями для реалізації своєї бізнес-ідеї, у повному масштабі вони не мають достатніх коштів, тому в процесі розвитку потребують все більшої капіталізації від інвесторів.

Рис. 1. Особливості стартапів [узагальнено за допомогою 3]

У сучасному глобалізованому середовищі стартапи стають ключовими драйверами інноваційного розвитку економіки. Їхня здатність швидко реагувати на зміни, впроваджувати технологічні інновації та створювати нові бізнес-моделі формує основу конкурентоспроможності національних економік. Однак швидке зростання ринкової динаміки, екологічні виклики та соціальна відповідальність бізнесу потребують нового управлінського підходу, що поєднує стратегію, інновації та принципи сталого розвитку. Сьогодні ефективне стратегічне управління стартапами неможливе без лідерства, яке поєднує візійність, гнучкість і ціннісну орієнтацію. Лідери інноваційних команд виступають не лише організаторами процесів, а й рушійною силою розвитку, створюючи умови для сталого зростання та соціально-економічної відповідальності бізнесу.

Ефективне лідерство має важливе значення для успіху стартап-проекту, оскільки воно відіграє значну роль у створенні та реалізації його чіткого бачення, натхненні й мотивації членів команди, забезпеченні фінансування та подоланні труднощів, які можуть виникнути в процесі створення нового проекту [7].

Лідерство є одним з важливих компонентів запуску нового стартап-проекту, і саме керівник – лідер має володіти унікальними якостями які допоможуть йому успішно управляти колективом та вести його до ефективної реалізації всіх план. Серед якостей, які необхідно мати лідеру повинні бути [4]:

- раціональне та стратегічне мислення (лідер має проаналізувати й спрогнозувати які будуть майбутні результати реалізації та брати відповідальність за себе та інших в процесі прийняття рішень спираючись на наявні факти);
- амбітність (лідер має постійно розвиватися, удосконалюватися та ставити перед собою амбітні цілі);
- пристосовність та гнучкість (лідер повинен вміти пристосовуватися та швидко реагувати на проблеми які можуть виникнути в процесі запуску стартап-проекту й, за необхідності, вносити відповідні корективи);
- професіоналізм (лідер має бути авторитетом, прикладом, для своїх підлеглих, який потрібно підтримувати покращуючи свої знання та професійні навички);
- харизматичність (лідер має надихати та вести за собою колектив);
- здатність мотивувати та надихати (лідер повинен мотивувати та надихати членів команди на виконання своїх обов'язків для досягнення спільної мети навіть у складних обставинах);
- комунікативні навички (лідери обов'язково має бути чудовим комунікатором, оскільки за допомогою спілкування він впливає на команду, формує довіру, мотивує та досягає поставлених цілей);
- новаторський підхід (лідер має йти в ногу з часом, не боятися нових технологій та нестандартних рішень).

Перераховані якості важливі для лідерів, оскільки вони відрізняють керівника від звичайних працівників, допомагають здобути повагу й авторитет у підлеглих та можуть створити міцний фундамент для свого підприємства й направити команду до успіху.

Таким чином, у стратегічному управлінні інноваційним бізнесом важливу роль відіграє лідерство нового типу – адаптивне, інноваційне, орієнтоване на комунікацію та командну взаємодію. На відміну від традиційних управлінських підходів, лідер сучасного стартапу не лише координує дії команди, а й надихає її, створює середовище для творчості, ризику й навчання.

Сучасна економічна динаміка характеризується високим рівнем невизначеності, глобалізацією ринків, технологічними зрушеннями та загостренням екологічних викликів. За таких умов стратегічне управління підприємством стає не лише інструментом досягнення конкурентних переваг, а й основою формування його стійкості та відповідальності перед суспільством. Концепція сталого економічного розвитку передбачає збалансованість між економічними, екологічними та соціальними цілями діяльності підприємства. Тому актуальним є розгляд стратегічного управління саме у контексті сталого розвитку, що передбачає впровадження інноваційних підходів, ефективне використання ресурсів і гармонійне поєднання економічної доцільності з соціальною відповідальністю.

В умовах глобалізації та високої конкуренції саме інновації та принципи сталого розвитку виступають вирішальними чинниками успіху й конкурентоспроможності підприємства. Без постійного впровадження нових ідей неможливо забезпечити довготривалу присутність на ринку, а концепція сталого розвитку охоплює не лише економічне зростання, а й екологічну та соціальну відповідальність бізнесу. Інноваційна діяльність допомагає підприємствам перетворювати власну організаційну структуру на цілісну бізнес-екосистему, засновану на розвитку нових технологій, партнерств і креативних підходів [5]. Для формування такої екосистеми підприємства мають розробляти гнучкі інноваційні стратегії, здатні адаптуватися до сучасних соціальних та економічних викликів.

Нині, одним із головних трендів який відслідковується в інноваційному підприємстві виступає збільшення інтересу до секторів з високим технологічним потенціалом, серед яких інформаційні технології, біотехнології та зелена енергія, що можна спостерігати у зростанні кількості стартапів та підприємств, спрямованих на розробку новаторських технологій та продуктів [6] і свідчить про те, що інноваційне підприємництво є ключовим чинником, який сприяє сталому розвитку, стимулює соціальний прогрес й формує економічну динаміку. Отже, поняття сталого розвитку бізнесу передбачає гармонійне поєднання економічних, екологічних і соціальних аспектів діяльності підприємства і для стартапів це означає формування бізнес-моделей, орієнтованих не лише на швидке зростання прибутку, але й на довгострокову цінність для суспільства та довкілля.

В умовах сьогодення, де вагоме значення має екологічна раціональність та стійкість, важливим завданням виступає оцінка впливу інноваційного підприємництва саме на сталий розвиток. Інноваційне підприємництво є потужним рушієм економічного зростання, адже воно створює нові ринки, генерує робочі місця та підвищує конкурентоспроможність держави. Це, у свою чергу, сприяє зростанню доходів населення, покращенню якості життя та підвищенню рівня добробуту, що формує основу сталого розвитку суспільства. Також, інноваційне підприємництво має значний соціальний ефект, зокрема враховує потреби різних верств населення, підтримує розвиток освіти й технічних навичок, сприяючи зростанню кваліфікації робочої сили та створюючи умови для всебічного розвитку особистості. Тому, щоб український інноваційний бізнес міг залишатися конкурентоспроможним на світовому ринку, бути привабливим для іноземних інвесторів й водночас стійким до майбутніх викликів, необхідно впроваджувати стратегії сталого інноваційного розвитку (рис. 2). Такі стратегії передбачають комплекс заходів, спрямованих на забезпечення економічного зростання, соціального прогресу та екологічної збалансованості діяльності підприємств, із урахуванням збереження довкілля та добробуту суспільства.

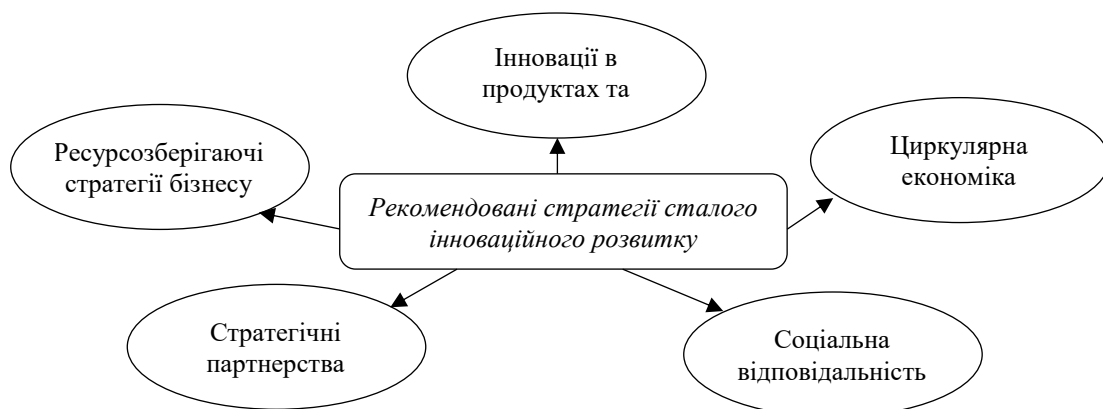

Рис. 2. Рекомендовані стратегії сталого інноваційного розвитку [розроблено за допомогою 5, 8, 9]

Отже, розглянуті на рис. 2 стратегії надають підприємствам можливість впроваджувати інновації у всі ключові напрями своєї діяльності, що сприятиме забезпеченню сталого розвитку та дозволить адаптуватися до вимог сучасного бізнес-середовища.

Провівши аналіз можемо стверджувати, що поєднання ціннісного лідерства і стратегічного бачення сприяє формуванню стійких бізнес-моделей і особливо це актуально для стартапів, де рішення приймаються в умовах невизначеності, а швидкість змін часто перевищує традиційні цикли планування. Таким чином, ефективне стратегічне управління інноваційним бізнесом нині зосереджується на поєднанні трьох взаємопов'язаних складових: лідерстві, що формує бачення, культуру та мотивацію команди, інноваційності, яка забезпечує конкурентну гнучкість та сталому підході, який гарантує довгострокову життєздатність бізнесу.

В умовах нестабільного економічного середовища підприємства стикаються з необхідністю забезпечення гнучкості стратегічного планування, адаптації до кліматичних змін, цифрової трансформації та нових очікувань споживачів.

Розглянемо ключові виклики стратегічного управління сьогодення на рис. 3.

Рис. 3. Виклики стратегічного управління [розроблено авторами]

Аналізуючи рис. 3, можемо зробити висновок, що підприємства, які інтегруватимуть принципи сталого розвитку у свої стратегії, будуть демонструвати вищий рівень стійкості, матимуть позитивну ділову репутацію та отримуватимуть додаткові конкурентні переваги. Впровадження стратегій «зеленої економіки», соціально орієнтованого менеджменту та інноваційного управління дозволить їм поєднати економічну ефективність з екологічною та соціальною відповідальністю, що є особливо актуальним в сучасних умовах.

Загалом, стає зрозумілим, що сталий розвиток стартапів тісно пов'язаний із формуванням екосистеми інновацій, що включає венчурних інвесторів, бізнес-інкубатори, університети та урядові програми підтримки і саме в межах такої екосистеми лідери стартапів виступають своєрідними агентами змін, які підтримують баланс між економічними результатами та соціальною відповідальністю. Тому, перспективними напрями розвитку інноваційних стартапів в сучасних умовах мають стати заходи щодо цифровізації процесів для підвищення ефективності управління, впровадження ESG-підходів у стратегічне управління, обов'язкові інвестиції в людський капітал для розвитку лідерських якостей, креативності та командної взаємодії, розвиток партнерських мереж і колаборацій між стартапами, корпораціями та науковими установами та створення сталих бізнес-моделей, орієнтованих на довгостроковий позитивний вплив на суспільство та навколишнє середовище. Таким чином, стратегічне управління стартапом має спиратися на цінності лідерства, відповідальності та інноваційної етики а не лише на економічну ефективність.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Система, яка визначає успіх інноваційного бізнесу нині складається з трьох взаємопов'язаних елементів: лідерства, сталого розвитку та стратегічного управління. Отже, й перспективи інноваційного бізнесу залежать від їх синергії при цьому забезпечуючи не лише успіх стартапів, а й поступальний розвиток економіки в цілому. Особливо важливе значення дані елементи мають для реалізації стартапів забезпечуючи їх стабільність, гнучкість та довгострокову життєздатність у мінливому ринковому середовищі, при цьому створюючи економічну цінність, шляхом інтеграції принципів сталого розвитку у свої стратегії та формування позитивного соціально-відповідального та екологічного ефектів.

Література

1. Чернявська О. В., Гнипа-Черневецька Л. В., Ван Чжищєнь Стартуп як об'єкт інвестиційного процесу: сутність та життєвий цикл існування. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі*. 2017, № 5 (84). С. 119-128.

2. Копилук О., Міценко Н., Музичка О. Механізм створення та функціонування стартапів в Україні. *Економіка та суспільство*. Вип. (73), 2025. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-73-74>
3. Чумак А. Л. Стартапи в бізнесі: сутність поняття, особливості, класифікація. *UNIVERSUM*. 2024, № 10. С. 18-25.
4. Висоцький О. О. Які якості лідера потрібні для успішного управління командою. *База знань*. 2025. URL: <https://ukr.visotsky.com/knowledges/yaki-yakosti-lidera-potribni-dlya-uspishnogo-upravlinnya-komandoyu>
5. Кифяк В. І. Стратегії інноваційного сталого розвитку бізнесу: модель реалізації. *Економіка та суспільство*. Вип. 59, 2024. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-57>
6. Рибак М. О. Інноваційне підприємництво як ключова ознака сталого розвитку. *Економіка та суспільство*. Вип. 59, 2024. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-153>
7. Богоявленська Ю.В. Інноваційне підприємництво та стартап-лідерство у DeepTech (за проектом DEEP InnoVation and ENTrepreneurship in HEIs Європейського Інституту Інновацій і Технологій, Європейської Комісії) : монографія. Житомир : Житомирська політехніка, 2024. 274 с.
8. Пилипенко С. Стратегічне управління підприємством на засадах концепції сталого розвитку. *Економіка та суспільство*. Вип. 21, 2020. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/33>
9. Мануйлов О. В. Формування стратегії сталого розвитку підприємств в умовах невизначеності. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2024. Том 9. № 2. С. 60-64.

References

1. Cherniavska O. V., Hnyra-Chernevetska L. V., Van Chzhytsieun (2017) Startap yak ob'ekt investytsiinoho protsesu: sutnist ta zhyttievyy tsykl isnuvannia [Zhitseiyun Startup as an object of the investment process: essence and life cycle of existence]. *Naukovyi visnyk Poltavskoho universytetu ekonomiky i torhivli*. No. 5 (84). Pp. 119-128.
2. Kopyliuk O., Mitsenko N., Muzychka O. (2025) Mekhanizm stvorennia ta funktsionuvannia startapiv v Ukraini [The mechanism of creation and functioning of startups in Ukraine.]. *Ekonomika ta suspilstvo*. Vyp. 73. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-73-74>
3. Chumak A. L. (2024) Startapy v biznesi: sutnist poniattia, osoblyvosti, klasyfikatsiia [Startups in business: the essence of the concept, features, classification]. *UNIVERSUM*. No. 10. Pp. 18-25.
4. Vysotskyi O. O. (2025) Yaki yakosti lidera potribni dlia uspishnogo upravlinnia komandoiu [What qualities of a leader are needed for successful team management]. *Baza znan..* URL: <https://ukr.visotsky.com/knowledges/yaki-yakosti-lidera-potribni-dlya-uspishnogo-upravlinnya-komandoyu>
5. Kyfiak V. I. (2024) Stratehii innovatsiinoho staloho rozvytku biznesu: model realizatsii [Strategies for innovative sustainable business development: an implementation model]. *Ekonomika ta suspilstvo*. Vyp. 59. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-57>
6. Rybak M. O. (2024) Innovatsiine pidpriemnytstvo yak kliuchova oznaka staloho rozvytku [Innovative entrepreneurship as a key feature of sustainable development]. *Ekonomika ta suspilstvo*. Vyp. 59. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-153>
7. Bohoiavlenska Yu.V. (2024) Innovatsiine pidpriemnytstvo ta startap-liderstvo u DeepTech (za proiekтом DEEP InnoVation and ENTrepreneurship in HEIs Yevropeiskoho Instytutu Innovatsii i Tekhnolohii, Yevropeiskoi Komisii) [Innovative entrepreneurship and startup leadership in DeepTech] : monohrafiia. Zhytomyr : Zhytomyrska politekhnika. 274 p.
8. Pylypenko S. (2020) Stratehichne upravlinnia pidpriemstvom na zasadakh kontseptsii staloho rozvytku [Strategic management of an enterprise based on the concept of sustainable development]. *Ekonomika ta suspilstvo*. Vyp. 21. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/33>
9. Manuilov O. V. (2024) Formuvannia stratehii staloho rozvytku pidpriemstv v umovakh nevyznachenosti [Formation of a strategy for the sustainable development of enterprises in conditions of uncertainty]. *Ukrainskyi zhurnal prykladnoi ekonomiky ta tekhniki*. Tom 9, no. 2. Pp. 60-64.